

Llei d'assistència jurídica gratuïta

Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta (BOE núm. 11, de 12 de gener)

Llei traduïda i anotada pel Servei Lingüístic de l'Àmbit Judicial. Està actualitzada fins a la darrera modificació normativa, feta pel Reial decret llei 3/2013, de 22 de febrer, pel qual es modifiquen el règim de les taxes en l'àmbit de l'Administració de justícia i el sistema d'assistència jurídica gratuïta (BOE núm. 47, de 23 de febrer, i suplement en català de la mateixa data). Aquesta edició recull literalment el text en català publicat en els suplementos en llengua catalana del BOE.

Aquesta informació no substitueix la publicada en els diaris oficials, únics instruments que donen fe de la seva autenticitat.

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

1. Justificació de la reforma

Els drets que atorguen als ciutadans els articles 24 i 25 de la Constitució són corol·lari evident de la concepció social o assistencial de l'estat democràtic de dret, tal com ha estat configurat per la nostra norma fonamental. En lògica coherència amb els continguts d'aquests preceptes constitucionals, i per tal d'assegurar a totes les persones l'accés a la tutela judicial efectiva, l'article 119 del text constitucional estableix que la justícia ha de ser gratuïta quan així ho disposi la llei i, en tot cas, per als qui acreditin insuficiència de recursos per litigar. Amb tot això, la nostra norma fonamental dissenya un marc constitucional regulador del dret a la tutela judicial que inclou, per part de l'Estat, una activitat prestacional encaminada a la provisió dels mitjans necessaris per fer que aquest dret sigui real i efectiu fins i tot quan qui vol exercir-lo no tingui recursos econòmics.

Un cop suprimides les taxes judicials per la Llei 25/1986, el nucli dels costos econòmics derivats de l'accés a la tutela judicial està determinat per la intervenció, per imperatiu legal la majoria de vegades, de professionals especialitzats en la defensa i la representació dels drets i interessos legítims. En efecte, una vegada que l'Estat ha renunciat a percebre cap quantitat per l'accés a l'aparell judicial, són els honoraris d'advocats, de procuradors i, si s'escau, d'altres professionals, així com el cost de l'obtenció de les proves documentals o pericials necessàries, els que impliquen un cost econòmic inassumible pels ciutadans que no disposen dels recursos econòmics necessaris per fer-hi front.

La previsió constitucional de l'article 119 ja l'ha desenvolupada la Llei orgànica 6/1985, del poder judicial, els articles 20.2 i 440.2 de la qual recullen el manament constitucional i remeten, per a la regulació del sistema de justícia gratuïta, a la llei ordinària. En virtut d'aquesta reserva de llei, correspon al legislador ordinari acomplir l'encàrrec constitucional que s'articuli un sistema de justícia gratuïta per als qui no tinguin recursos.

2. Vocació unificadora

A aquesta finalitat respon aquesta llei, l'objecte de la qual és regular un sistema de justícia gratuïta que permeti als ciutadans que acreditin insuficiència de recursos per litigar proveir-se dels professionals necessaris per accedir a la tutela judicial efectiva i veure adequadament defensats els seus drets i interessos legítims. Es tracta, doncs, d'una llei els beneficiaris i destinataris directes de la qual són tots els ciutadans que pretenen accedir a la tutela judicial efectiva i veuen obstaculitzat aquest accés per raó de la seva situació econòmica. La finalitat és, per tant, garantir l'accés a la justícia en condicions d'igualtat a tots els ciutadans.

Davant de la dispersa legislació processal que fins ara ha regulat la justícia gratuïta, aquesta norma unifica en si mateixa el nou sistema legal de justícia gratuïta; així doncs, tal com ho va entendre la cambra baixa en aprovar per unanimitat, en la sessió que es va celebrar el 10 de maig de 1994, la moció, conseqüència de la interpel·lació presentada pel grup parlamentari federal Izquierda Unida-Iniciativa per Catalunya, que va ratificar la Resolució de 9 de febrer de 1995, aquesta Llei regula un sistema únic, concentrat en una sola norma, amb les conseqüències lògiques de claredat i certesa que redunden, en definitiva, en un increment de la seguretat jurídica.

3. Ampliació del contingut material del dret

Per tal de remoure els obstacles que impedeixen que els ciutadans més desprotegits accedeixin a la tutela judicial efectiva en condicions d'igualtat, aquesta Llei opera una transformació notable en el contingut material del dret a l'assistència jurídica gratuïta i el configura de manera més àmplia.

En efecte, enfront dels beneficis fins ara recollits per la Llei d'enjudiciament civil, el nou sistema configura un dret més complet i, per tant, més garantidor de la igualtat de les parts en el procés, ja que elimina càrregues excessives que no són sinó negacions pràctiques d'aquesta igualtat; així doncs, als beneficis ja consagrats pel nostre ordenament jurídic com a propis del dret a l'assistència jurídica gratuïta, la Llei hi afegeix noves prestacions, com ara l'assessorament i l'orientació previs a la iniciació del procés -la qual cosa ha d'evitar sovint litigis artificials tan costosos en tots els sentits per a la justícia-, l'assistència pericial i la reducció substancial del cost per a l'obtenció d'escriptures i documents notariais i d'aquells documents que emanen dels registres públics, que puguin necessitar les parts en el procés.

4. El reconeixement del dret

Igualment, la Llei suposa un pas més en la protecció dels ciutadans més desfavorits que necessiten accedir a la tutela judicial per veure realitzades les seves pretensions legítimes o defensats els seus drets.

Sota l'àmplia llibertat de configuració legal que es deriva de l'article 119 de la Constitució espanyola -llibertat que el nostre Tribunal Constitucional ja va reconèixer expressament-, aquesta Llei arriba més lluny que el sistema anterior en adoptar els criteris per reconèixer el dret d'assistència jurídica gratuïta establint un doble mecanisme: d'una banda, un criteri objectiu per al reconeixement del dret, basat en la situació econòmica dels sol·licitants, i complementat per un mecanisme flexible d'apreciació subjectiva d'acord amb la nostra jurisprudència constitucional que possibilita reconèixer excepcionalment el dret a persones la situació econòmica de les quals excedeix el mòdul legal però que, no obstant això, afronten unes circumstàncies d'una mena o altra que s'han de ponderar i que fan convenient aquest reconeixement. En aquests segons supòsits excepcionals, i aquí rau precisament la diferència amb el règim que la Llei d'enjudiciament civil tenia establert fins avui, l'extensió del dret pot arribar a ser total, incloent-hi totes les prestacions que l'integren.

Sens perjudici de tot el que s'ha dit, sempre estarà garantit el dret de les persones interessades a designar lliurement advocat i procurador.

5. Actuació administrativa

Malgrat que l'avaluació del compliment dels requisits per gaudir del dret a l'assistència jurídica gratuïta no és en sentit estricte una funció jurisdiccional, així s'ha mantingut tradicionalment en la nostra legislació processal.

Lluny d'aquesta concepció, un propòsit essencial de la Llei és la *desjudicialització* del procediment per reconèixer el dret a l'assistència jurídica gratuïta, de manera que s'opta per les pautes més modernes que configuren aquesta funció com una activitat essencialment administrativa.

La translació del reconeixement del dret a seu administrativa respon a dos motius: en primer terme, es descarrega els jutjats i tribunals d'una tasca que queda fora dels marges constitucionals de l'exercici de la potestat jurisdiccional i, en segon lloc, s'agilita la resolució de les sol·licituds dels ciutadans mitjançant una tramitació sumària i normalitzada. El reconeixement del dret passa a convertir-se, per tant, en una funció que descansa sobre la feina prèvia dels col·legis professionals, que inicien la tramitació ordinària de les sol·licituds, analitzen les pretensions i acorden designacions o denegacions provisionals, i, d'altra banda, sobre l'actuació d'uns nous òrgans administratius, les comissions d'assistència jurídica gratuïta, com a òrgans formalment responsables de la decisió final, en la composició dels quals estan representades les instàncies que intervenen en el procés.

Això no vol dir que els òrgans jurisdiccional perdin tot el seu pes en el reconeixement, ja que la Llei garanteix suficientment el control judicial sobre l'aplicació efectiva del dret habilitant-los per decidir sobre aquest, per la via d'un recurs.

6. Finançament públic

Aquesta meta legal de proporcionar als ciutadans que ho necessitin un sistema ràpid i eficaç de justícia gratuïta s'articula, com fins ara, sobre la base d'un servei públic, que presten l'advocacia i la procuradoria, finançat amb fons igualment públics. De fet, d'acord amb la jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans i del nostre Tribunal Constitucional, l'Estat és el responsable del recte funcionament del servei per la sola obligació constitucional de proveir a la defensa dels qui no tenen recursos; aquesta jurisprudència ha establert clarament la responsabilitat pública en aquest sentit, com a deure positiu de l'Estat de garantir el dret d'accés a la justícia, és a dir, a la tutela judicial efectiva com a dret fonamental que és.

Això porta a l'obligació d'establir mecanismes de control que assegurin la destinació adequada dels fons públics assignats al servei, de manera que no se'n beneficiïn els qui no necessitin cap assistència.

Així doncs, la Llei fixa els criteris bàsics del finançament del servei, el cost del qual ha de ser avaluat periòdicament pels poders públics, que en tot cas han de seguir el principi que el servei d'assistència jurídica gratuïta ha d'estar dignament i suficientment remunerat i que la seva retribució s'ha de fer efectiva en terminis raonables. Tant el que fa referència al finançament com les regles relatives a la prestació i al funcionament del servei es conceben amb la flexibilitat i generalitat pròpies d'una norma de rang legal, que han de permetre que el seu desenvolupament per normes de rang inferior faciliti l'ajustament adequat a les situacions econòmiques i socials canviants, de manera que s'eviti la petrificació de l'ordenament i la consagració en normes amb la rigidesa legal de matèries que, per la seva mateixa naturalesa, són susceptibles de transformacions successives en molt poc temps. Aquesta regulació reglamentària es va portar a terme amb caràcter urgent, i com a pas inicial i transitori de la reforma actual del sistema de justícia gratuïta, mitjançant el Reial decret 108/1995, de 27 de gener, sobre mesures per instrumentar la subvenció estatal a l'assistència jurídica gratuïta.

7. Ordenació competencial

La Llei resulta, finalment, respectuosa amb l'ordenació competencial que deriva de la nostra norma fonamental i dels estatuts d'autonomia, ja que explicita els títols competencials que, d'acord amb les regles 3a, 5a, 6a i 18a de l'article 149.1 de la Constitució espanyola, habiliten l'Estat per establir la nova regulació i permet que aquesta es pugui complementar amb naturalitat amb les normes que dictin les comunitats autònomes en l'exercici de les seves competències estatutàries.

CAPÍTOL I

Dret a l'assistència jurídica gratuïta

Article 1

Objecte de la Llei

Aquesta Llei té per objecte determinar el contingut del dret a l'assistència jurídica gratuïta a què es refereix l'article 119 de la Constitució i regular el procediment per al seu reconeixement i la seva efectivitat.

Les disposicions d'aquesta Llei són d'aplicació general en tota mena de processos judicials, incloent-hi els recursos d'empara constitucional, així com l'assessorament previ al procés que preveu l'article 6.1.

Article 2¹

Àmbit personal d'aplicació

En els termes i amb l'abast que preveuen aquesta Llei i els tractats i convenis internacionals sobre la matèria en què Espanya sigui part, tenen dret a l'assistència jurídica gratuïta:

a) Els ciutadans espanyols, els nacionals dels altres estats membres de la Unió Europea i els estrangers que estiguin a Espanya, quan acreditin insuficiència de recursos per litigar.

b) Les entitats gestores i serveis comuns de la Seguretat Social, en tot cas.

c) Les persones jurídiques següents quan acreditin insuficiència de recursos per litigar:

1r. Associacions d'utilitat pública, previstes en l'article 32 de la Llei orgànica 1/2002, de 22 de març reguladora del dret d'associació.

2n. Fundacions inscrites en el registre públic corresponent.

d) En l'ordre jurisdiccional social, a més, els treballadors i beneficiaris del sistema de Seguretat Social, tant per a la defensa en judici com per a l'exercici d'accions per a l'efectivitat dels drets laborals en els procediments concursals.

Així mateix, el dret a l'assistència jurídica gratuïta es reconeix als treballadors i beneficiaris de la Seguretat Social per als litigis que sobre aquesta matèria se substanciïn davant l'ordre contenciós administratiu.

e) En l'ordre contenciós administratiu, així com en la via administrativa prèvia, els ciutadans estrangers que acreditin insuficiència de recursos per litigar tenen dret a l'assistència lletrada i a la defensa i representació gratuïta en els procediments que puguin portar a la denegació de la seva entrada a Espanya, a la seva devolució o expulsió del territori espanyol, i en tots els procediments en matèria d'asil.

f) En els litigis transfronterers en matèria civil i mercantil, les persones físiques que preveu el capítol VIII d'aquesta Llei, en els termes que s'hi estableixen.

g) Amb independència de l'existència de recursos per litigar, es reconeix el dret d'assistència jurídica gratuïta, que se'ls ha de prestar immediatament, a les víctimes de violència de gènere, de terrorisme i de tràfic d'éssers humans en els processos que tinguin vinculació, derivin o siguin conseqüència de la seva condició de víctimes, així com als menors d'edat i les persones amb discapacitat psíquica quan siguin víctimes de situacions d'abús o maltractament.

Aquest dret també el tenen els drethavents en cas de mort de la víctima, sempre que no sigui l'agressor.

Als efectes de la concessió del benefici de justícia gratuïta, la condició de víctima s'adquireix quan es formuli una denúncia o querella, o s'iniciï un procediment penal, per algun dels delictes a què es refereix aquest apartat, i es manté mentre romangui en vigor el procediment penal o quan, després de la seva finalització, s'hagi dictat una sentència condemnatòria. El benefici de justícia gratuïta es perd en cas de sentència absolutòria ferma o arxivament ferm del procediment penal, sense l'obligació d'abonar el cost de les prestacions gaudides gratuïtament fins aquell moment.²

h) Amb independència de l'existència de recursos per litigar, es reconeix el dret d'assistència jurídica gratuïta als qui a causa d'un accident acreditin seqüeles permanents que els impedeixin totalment dur a terme les tasques de la seva ocupació laboral o professional habitual i requereixin l'ajuda d'altres persones per fer les activitats més essencials de la vida diària, quan l'objecte del litigi sigui la reclamació d'indemnització pels danys personals i morals soferts.³

¹ Article redactat de conformitat amb l'article únic.1 de la Llei 16/2005, de 18 de juliol, per la qual es modifica la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, per regular les especialitats dels litigis transfronterers civils i mercantils en la Unió Europea (BOE núm. 171, de 19 de juliol, i suplement en català núm. 15, d'1 d'agost).

² Lletra *g* afegida per l'article 2.1 del Reial decret llei 3/2013, de 22 de febrer, pel qual es modifiquen el règim de les taxes en l'àmbit de l'Administració de justícia i el sistema d'assistència jurídica gratuïta (BOE núm. 47, de 23 de febrer, i suplement en català de la mateixa data).

³ Lletra *h* afegida per l'article 2.1 del Reial decret llei 3/2013, de 22 de febrer, pel qual es modifiquen el règim de les taxes en l'àmbit de l'Administració de justícia i el sistema d'assistència jurídica gratuïta (BOE núm. 47, de 23 de febrer, i suplement en català de la mateixa data).

Article 3⁴

Requisits bàsics

1. Es reconeix el dret d'assistència jurídica gratuïta a les persones físiques que mancades de patrimoni suficient disposin d'uns recursos i ingressos econòmics bruts, computats anualment per tots els conceptes i per unitat familiar, que no superin els llindars següents:

- a) Dues vegades l'indicador públic de renda d'efectes múltiples vigent en el moment d'efectuar la sol·licitud quan es tracti de persones no integrades en cap unitat familiar.
- b) Dues vegades i mitja l'indicador públic de renda d'efectes múltiples vigent en el moment d'efectuar la sol·licitud quan es tracti de persones integrades en alguna de les modalitats d'unitat familiar amb menys de quatre membres.
- c) El triple de l'indicador esmentat quan es tracti d'unitats familiars integrades per quatre o més membres.

2. Constitueixen modalitats d'unitat familiar:

- a) La integrada pels cònjuges no separats legalment i, si n'hi ha, els fills menors amb excepció dels que estiguin emancipats.
- b) La formada pel pare o la mare i els fills que compleixin els requisits a què es refereix la regla anterior.

3. Els mitjans econòmics, tanmateix, es poden valorar individualment, quan el sol·licitant acrediti l'existència d'interessos familiars contraposats en el litigi per al qual se sol·licita l'assistència.

4. El dret a l'assistència jurídica gratuïta només es pot reconèixer als qui litiguin en defensa de drets o interessos propis, o aliens quan tinguin fonament en una representació legal. En aquest últim cas, els requisits per a l'obtenció del benefici s'han de referir al representat.

5. Es reconeix el dret d'assistència jurídica gratuïta a les persones jurídiques que esmenta l'apartat c de l'article anterior, quan mancades de patrimoni suficient el resultat comptable de l'entitat en còmput anual sigui inferior a la quantitat equivalent al triple de l'indicador públic de renda d'efectes múltiples.

⁴ Article redactat de conformitat amb l'article 2.2 del Reial decret llei 3/2013, de 22 de febrer, pel qual es modifiquen el règim de les taxes en l'àmbit de l'Administració de justícia i el sistema d'assistència jurídica gratuïta (BOE núm. 47, de 23 de febrer, i suplement en català de la mateixa data).

Article 4⁵

Exclusió per motius econòmics

1. Als efectes de comprovar la insuficiència de recursos per litigar, s'han de tenir en compte a més de les rendes i altres béns patrimonials o circumstàncies que declari el sol·licitant, els signes externs que manifestin la seva capacitat econòmica real, i s'ha de negar el dret a l'assistència jurídica gratuïta si aquests signes desmenteixen la declaració del sol·licitant i revelen amb evidència que aquest disposa de mitjans econòmics que superen el límit que fixa la llei.

2. Per valorar l'existència de patrimoni suficient s'ha de tenir en compte la titularitat de béns immobles sempre que no constitueixin l'habitatge habitual del sol·licitant, així com els rendiments del capital mobiliari.

⁵ Article redactat de conformitat amb l'article 2.3 del Reial decret llei 3/2013, de 22 de febrer, pel qual es modifiquen el règim de les taxes en l'àmbit de l'Administració de justícia i el sistema d'assistència jurídica gratuïta (BOE núm. 47, de 23 de febrer, i suplement en català de la mateixa data).

Article 5⁶

Reconeixement excepcional del dret

1. Tenint en compte les circumstàncies de família del sol·licitant, el nombre de fills o familiars al seu càrrec, les taxes judicials i altres costos derivats de la iniciació del procés, o altres de naturalesa anàloga, avaluades objectivament i, en tot cas, quan el sol·licitant tingui la condició d'ascendent d'una família nombrosa de categoria especial, la comissió d'assistència jurídica gratuïta davant la qual es presenti la sol·licitud pot concedir excepcionalment, mitjançant una resolució motivada, el reconeixement del dret a les persones els recursos i ingressos de les quals, encara que superin els límits que preveu l'article 3, no excedeixin el quintuple de l'indicador públic de renda d'efectes múltiples, tenint en compte a més la carència de patrimoni suficient.

2. En les mateixes condicions que assenjala el paràgraf anterior, es pot reconèixer el dret a l'assistència jurídica gratuïta atenent les circumstàncies de salut del sol·licitant i a les persones amb discapacitat que assenjala l'apartat 2 article 1 de la Llei 51/2003, de 2 de desembre, d'igualtat d'oportunitats, no-discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat, així com a les persones que els tinguin al seu càrrec quan actuïn en un procés en el seu nom i interès, sempre que es tracti de procediments que tinguin relació amb les circumstàncies de salut o discapacitat que motiven aquest reconeixement excepcional.

En aquests casos, la comissió d'assistència jurídica gratuïta corresponent ha de determinar expressament quines prestacions de les que preveu l'article 6 són aplicables al sol·licitant.

⁶ Article redactat de conformitat amb l'article 2.4 del Reial decret llei 3/2013, de 22 de febrer, pel qual es modifiquen el règim de les taxes en l'àmbit de l'Administració de justícia i el sistema d'assistència jurídica gratuïta (BOE núm. 47, de 23 de febrer, i suplement en català de la mateixa data).

Article 6

Contingut material del dret

El dret a l'assistència jurídica gratuïta comprèn les prestacions següents:

1. Assessorament i orientació gratuïts previs al procés a qui pretén reclamar la tutela judicial dels seus drets i interessos, quan tinguin per objecte evitar el conflicte processal o analitzar la viabilitat de la pretensió.
2. Assistència d'advocat al detingut o al pres que no n'hagi designat, per a qualsevol diligència policíaca que no sigui conseqüència d'un procediment penal en curs o en la seva primera compareixença davant d'un òrgan jurisdiccional, o quan aquesta es porti a terme per mitjà d'auxili judicial i el detingut o el pres no hagi designat un lletrat al lloc on es faci.
3. Defensa i representació gratuïtes per advocat i procurador en el procediment judicial, quan la intervenció d'aquests professionals sigui preceptiva legalment o, encara que no ho sigui, quan el jutjat o el tribunal ho requereixi expressament mitjançant una interlocutòria motivada per garantir la igualtat de les parts en el procés.
4. Inserció gratuïta d'anuncis o edictes, en el curs del procés, que s'hagin de publicar preceptivament en diaris oficials.
5. Exempció del pagament de taxes judicials, així com del pagament de dipòsits necessaris per a la interposició de recursos.⁷
6. Assistència pericial gratuïta en el procés a càrrec del personal tècnic adscrit als òrgans jurisdiccionals, o, si no, a càrrec de funcionaris, organismes o serveis tècnics dependents de les administracions públiques.
Excepcionalment, i quan per inexistència de tècnics en la matèria de què es tracti no sigui possible l'assistència pericial de perits dependents dels òrgans jurisdiccionals o de les administracions públiques, aquesta s'ha de portar a terme, si el jutge o el tribunal ho considera pertinent, en una resolució motivada, a càrrec de perits designats d'acord amb el que estableixen les lleis processals, entre els tècnics privats que corresponguin.
El jutge o tribunal pot acordar en una resolució motivada que l'assistència pericial especialitzada gratuïta la portin a terme professionals tècnics privats quan s'hagi de prestar a menors i persones amb discapacitat psíquica que siguin víctimes d'abús o maltractament, ateses les circumstàncies del cas i l'interès superior del menor o de la persona amb discapacitat, i s'ha de poder prestar de manera immediata.⁸
7. Obtenció gratuïta de còpies, testimoniances, instruments i actes notarials, en els termes que preveu l'article 130 del Reglament notarial.
8. Reducció del 80% dels drets aranzelaris que corresponen per l'atorgament d'escriptures públiques i per l'obtenció de còpies i testimoniances notarials que no preveu el número anterior, quan tinguin una relació directa amb el procés i els requereixi l'òrgan judicial en el curs d'aquest, o serveixin per fonamentar la pretensió de la persona beneficiària de la justícia gratuïta.
9. Reducció del 80% dels drets aranzelaris que corresponguin per l'obtenció de notes, certificats, anotacions, assentaments i inscripcions en els registres de la propietat i mercantil, quan tinguin una relació directa amb el procés i els requereixi l'òrgan judicial en el curs d'aquest, o serveixin per fonamentar la pretensió de la persona beneficiària de la justícia gratuïta.
10. Els drets aranzelaris a què es refereixen els apartats 8 i 9 d'aquest article no s'han de percebre quan l'interessat acreditï ingressos per sota del salari mínim interprofessional.

⁷ Número 5 redactat de conformitat amb l'article 2.5 del Reial decret llei 3/2013, de 22 de febrer, pel qual es modifiquen el règim de les taxes en l'àmbit de l'Administració de justícia i el sistema d'assistència jurídica gratuïta (BOE núm. 47, de 23 de febrer, i suplement en català de la mateixa data).

⁸ Número 6 redactat de conformitat amb l'article 2.5 del Reial decret llei 3/2013, de 22 de febrer, pel qual es modifiquen el règim de les taxes en l'àmbit de l'Administració de justícia i el sistema d'assistència jurídica gratuïta (BOE núm. 47, de 23 de febrer, i suplement en català de la mateixa data).

Article 7

Extensió temporal

1. L'assistència jurídica gratuïta en el transcurs d'una mateixa instància s'estén a tots els seus tràmits i incidències, incloent-hi l'execució, però no es pot aplicar a un procés diferent.
2. El dret a l'assistència jurídica gratuïta s'ha de mantenir per a la interposició i els tràmits successius dels recursos contra les resolucions que posin fi al procés en la instància corresponent, i en aquest cas s'ha d'aplicar allò que disposa l'article 32 d'aquesta Llei.
3. Quan la competència per conèixer dels recursos a què es refereix l'apartat anterior correspongui a un òrgan jurisdiccional la seu del qual estigui en una localitat diferent, el secretari judicial, una vegada rebut l'expedient judicial, ha de requerir els respectius col·legis perquè designin un advocat i un procurador d'ofici que exerceixin en aquesta seu jurisdiccional.⁹

⁹ Apartat 3 redactat de conformitat amb l'article 12.1 de la Llei 13/2009, de 3 de novembre, de reforma de la legislació processal per a la implantació de la nova oficina judicial (BOE núm. 266, de 4 de novembre, i suplement en català de la mateixa data).

Article 8

Insuficiència econòmica sobrevinguda

No s'ha de reconèixer el dret a l'assistència jurídica gratuïta a la part actora una vegada presentada la demanda, o a la part demandada una vegada formulada la contestació, llevat que en la seva sol·licitud acreditin davant de la comissió d'assistència jurídica gratuïta que les circumstàncies i condicions necessàries per obtenir-lo van sobrevenir amb posterioritat a la demanda o contestació, respectivament.

Quan la part actora o la part demandada pretenguin el reconeixement del dret en la segona instància sense haver-lo sol·licitat en la primera, han d'acreditar davant de la comissió d'assistència jurídica gratuïta que les circumstàncies i condicions necessàries van sobrevenir en el curs de la primera instància o amb posterioritat.

La mateixa regla és aplicable a qui pretengui el reconeixement del dret per interposar o seguir el recurs de cassació respecte de la segona instància.

CAPÍTOL II

Competència i procediment per reconèixer el dret a l'assistència jurídica gratuïta

Article 9¹⁰

Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta

A cada capital de província, a les ciutats de Ceuta i Melilla, i a cada illa en la qual hi hagi un o més partits judicials, s'ha de constituir una comissió d'assistència jurídica gratuïta com a

òrgan responsable, en el seu àmbit territorial corresponent, d'efectuar el reconeixement del dret que regula aquesta Llei.

Això no obstant, l'òrgan competent a la comunitat autònoma pot determinar un àmbit territorial diferent per a la Comissió.

Així mateix, en relació amb els jutjats i tribunals amb competència a tot el territori nacional, s'ha de constituir a la capital de l'Estat una comissió central d'assistència jurídica gratuïta dependent de l'Administració General de l'Estat.

¹⁰ Article redactat de conformitat amb l'article 78.1 de la Llei 53/2002, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social (BOE núm. 313, de 31 de desembre, i suplement en català núm. 3, de 21 de gener de 2003).

Article 10¹¹

Composició de les comissions d'Assistència Jurídica Gratuïta

1. La Comissió Central d'Assistència Jurídica Gratuïta està presidida per un membre del Ministeri Fiscal, designat pel fiscal general de l'Estat, i composta pels degans del Col·legi d'Advocats i del Col·legi de Procuradors de Madrid, o l'advocat o procurador que ells designin, un advocat de l'Estat i un funcionari del Ministeri de Justícia pertanyent a cossos o escales del grup A, que a més actua com a secretari.

2. Les comissions d'assistència jurídica gratuïta dependents de les comunitats autònomes estan integrades per un membre del Ministeri Fiscal, designat pel fiscal en cap del Tribunal Superior de Justícia o de l'Audiència Provincial i integrades a més pel degà del Col·legi d'Advocats i el del Col·legi de Procuradors, o l'advocat o el procurador que ells designin, i per dos membres que designin les administracions públiques de les quals depenen. L'òrgan competent de la comunitat autònoma determina quins dels seus integrants han d'exercir la presidència i la secretaria.

3. En les comissions d'assistència jurídica gratuïta que depenen de l'Administració General de l'Estat, els membres que corresponen a l'Administració pública són un advocat de l'Estat i un funcionari, que actua com a secretari, pertanyent a cossos o escales del grup A, amb destinació a la gerència territorial del Ministeri de Justícia corresponent o, si no, un funcionari dels cossos o les escales esmentats que presti els seus serveis a la delegació o subdelegació del Govern del territori de què es tracti.¹²

A les províncies on hi hagi més d'un col·legi d'advocats o de procuradors, el representant d'aquestes corporacions a la comissió el designen de comú acord els degans.

Quan el volum d'assumptes o altres circumstàncies justificades ho aconsellin, es poden crear delegacions de la Comissió Provincial d'Assistència Jurídica Gratuïta, amb la composició i l'àmbit d'actuació que es determinin per reglament i garantint, en tot cas, l'homogeneïtat de criteris per reconèixer el dret a l'assistència jurídica gratuïta.

¹¹ Article redactat de conformitat amb l'article 78.2 de la Llei 53/2002, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social (BOE núm. 313, de 31 de desembre, i suplement en català núm. 3, de 21 de gener de 2003).

¹² Apartat 3, paràgraf 1r, redactat de conformitat amb la disposició addicional 2a de la Llei 7/2003, d'1 d'abril, de la societat limitada nova empresa per la qual es modifica la Llei 2/1995, de 23 de març, de societats de responsabilitat limitada (BOE núm. 79, de 2 d'abril, i suplement en català núm. 10, d'1 de maig).

Article 11

Funcionament de les comissions d'assistència jurídica gratuïta

El funcionament de les comissions d'assistència jurídica gratuïta s'ha d'ajustar al que estableix per als òrgans col·legiats la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú.

El Ministeri de Justícia i Interior ha de prestar el suport administratiu i el suport tècnic necessaris per al funcionament de les comissions dependents de l'Administració General de l'Estat.

Els col·legis d'advocats i de procuradors han de posar a disposició de les comissions d'assistència jurídica gratuïta la llista de col·legiats que exerceixen adscrits als serveis de justícia gratuïta, amb indicació, si escau, d'especialitzacions.

Article 12¹³

Sol·licitud del dret

1. El sol·licitant del dret a l'assistència jurídica gratuïta ha d'indicar quines són les prestacions incloses a l'article 6 el reconeixement de les quals demana. El reconeixement del dret a l'assistència jurídica gratuïta comporta en tot cas l'exempció del pagament de les taxes i els dipòsits que preveu el número 5 de l'article 6. La sol·licitud del reconeixement del dret es pot formular únicament als efectes de l'exempció del pagament de les taxes i els dipòsits assenyalats.

2. El reconeixement del dret a l'assistència jurídica gratuïta, que pot comprendre totes o algunes de les prestacions que preveu l'article 6, l'han d'instar els sol·licitants davant el col·legi d'advocats del lloc on hi hagi el jutjat o tribunal que hagi de conèixer del procés principal per al qual aquell se sol·licita, o davant el jutjat del seu domicili. En aquest últim cas, l'òrgan judicial ha de traslladar la petició al col·legi d'advocats territorialment competent.

3. Quan hi hagi concurrència de litigants en un procés, el reconeixement del dret a l'assistència jurídica gratuïta l'ha d'instar individualment cada un dels interessats.

4. Quan d'acord amb les lleis processals, els sol·licitants hagin de litigar sota una sola defensa o representació, s'han de computar, a efectes del reconeixement del dret, la totalitat dels ingressos i havers patrimonials dels sol·licitants. En aquest cas, si s'acredita que els ingressos i havers patrimonials de cada un dels sol·licitants no sobrepassen els llindars que preveu l'apartat 1 de l'article 3, s'ha de procedir a nomenar un advocat i, si s'escau, un procurador del torn d'ofici que han d'assumir la representació i defensa conjunta de tots ells.

5. Si s'acredita que els ingressos i havers patrimonials de cada un dels sol·licitants superen els llindars que preveu l'apartat 1 de l'article 3 però no arriben al quintuple de l'indicador públic de renda d'efectes múltiples, la comissió d'assistència jurídica gratuïta pot determinar quines de les prestacions que estableix l'article 6 s'atorguen als sol·licitants.

¹³ Article redactat de conformitat amb l'article 2.6 del Reial decret llei 3/2013, de 22 de febrer, pel qual es modifiquen el règim de les taxes en l'àmbit de l'Administració de justícia i el sistema d'assistència jurídica gratuïta (BOE núm. 47, de 23 de febrer, i suplement en català de la mateixa data).

Article 13

Requisits de la sol·licitud

En la sol·licitud s'hi han de fer constar, acompanyant els documents que es determinin reglamentàriament per acreditar-les, les dades que permetin apreciar la situació econòmica de la persona interessada i dels integrants de la seva unitat familiar, les seves

circumstàncies personals i familiars, la pretensió que es vol fer valer i la part o parts contràries en el litigi, si n'hi ha.

Article 14

Esmena de deficiències

Si el col·legi d'advocats constata que hi ha deficiències en la sol·licitud o que la documentació presentada resulta insuficient, ho ha de comunicar a la persona interessada, fixant amb precisió els defectes o les mancances advertits i les conseqüències de la falta d'esmena, i l'ha de requerir perquè la completi en el termini de deu dies hàbils.

Si ha transcorregut aquest termini sense que s'hagi aportat la documentació requerida, el col·legi d'advocats ha d'arxivar la petició.

Article 15

Designacions provisionals i trasllats

Si amb la sol·licitud i els seus documents justificatius queda acreditat que la persona peticionària està inclosa en l'àmbit que defineix l'article 2 d'aquesta Llei, el col·legi d'advocats, un cop esmenats els defectes advertits, ha de designar provisionalment un advocat, en el termini màxim de quinze dies, comptadors a partir que el col·legi hagi rebut la sol·licitud o que s'hagin esmenat els defectes, i ho ha de comunicar immediatament al col·legi de procuradors a fi que, si és preceptiu, en el termini màxim de tres dies, es designi el procurador que n'assumeixi la representació.

En el cas que el col·legi d'advocats consideri que la persona peticionària no compleix les condicions esmentades, o que la pretensió principal que conté la sol·licitud és manifestament insostenible o sense fonament, ha de notificar a la persona sol·licitant en el termini de cinc dies que no ha fet el nomenament provisional d'advocat que preveu el paràgraf anterior i ha de traslladar la sol·licitud a la comissió d'assistència jurídica gratuïta.

L'expedient corresponent i les designacions provisionals efectuats s'han de traslladar en el termini de tres dies a la comissió d'assistència jurídica gratuïta per tal que les verifiqui i resolgui.

En el cas que el col·legi d'advocats no dicti cap resolució en el termini de quinze dies, la persona sol·licitant pot reiterar la seva sol·licitud davant de la comissió d'assistència jurídica gratuïta, la qual, de manera immediata, ha de demanar l'expedient al col·legi d'advocats i ha d'ordenar alhora la designació provisional d'un advocat i un procurador, si aquest és preceptiu, i seguir, posteriorment, el procediment que estableix l'article 17 d'aquesta Llei.

Article 16

Suspensió del curs del procés

La sol·licitud de reconeixement del dret a l'assistència jurídica gratuïta no suspèn el curs del procés.

No obstant això, a fi d'evitar que el transcurs dels terminis pugui provocar la preclusió d'un tràmit o la indefensió de qualsevol de les parts, el secretari judicial, d'ofici o a petició de les parts, en pot decretar la suspensió fins que es produeixi la decisió sobre el reconeixement o la denegació del dret a litigar gratuïtament, o la designació provisional d'un advocat i procurador si la seva intervenció és preceptiva o requerida en interès de la justícia, sempre que la sol·licitud del dret s'hagi formulat en els terminis que estableixen les lleis processals. Aquesta suspensió afecta també el termini d'esmena a què es refereix l'apartat 2 de l'article 8 de la Llei 10/2012, de 20 de novembre, per la qual es regulen determinades taxes en l'àmbit de l'Administració de Justícia i de l'Institut Nacional de Toxicologia i Ciències Forenses.¹⁴

Quan la presentació de la sol·licitud del reconeixement del dret a l'assistència jurídica gratuïta es faci abans de començar el procés i l'acció pugui resultar perjudicada pel transcurs dels terminis de prescripció, ha de quedar interrompuda, sempre que dins els terminis que estableix aquesta Llei no sigui possible nomenar advocat al sol·licitant, i, si és preceptiu, procurador del torn d'ofici, que exerceixin l'acció en nom del sol·licitant. Quan l'acció pugui resultar perjudicada pel transcurs dels terminis de caducitat, ha de quedar suspesa fins que es dicti una resolució definitiva en via administrativa, en què s'hi reconegui o denegui el dret, moment a partir del qual s'ha de reprendre el còmput del termini.¹⁵

El còmput del termini de prescripció s'ha de reprendre des que el col·legi d'advocats notifiqui a la persona sol·licitant la designació provisional d'un advocat o, si s'escau, des que la comissió d'assistència jurídica gratuïta li notifiqui el reconeixement o la denegació del dret, i, en tot cas, en el termini de dos mesos des de la presentació de la sol·licitud.

En el supòsit que aquesta petició s'hagi denegat, sigui clarament abusiva i únicament estigui preordenada a dilatar els terminis, l'òrgan judicial que conegui de la causa pot computar els terminis en els termes estrictes legalment previstos, amb totes les conseqüències que se'n derivin.

¹⁴ Paràgraf segon redactat de conformitat amb l'article 2.7 del Reial decret llei 3/2013, de 22 de febrer, pel qual es modifiquen el règim de les taxes en l'àmbit de l'Administració de justícia i el sistema d'assistència jurídica gratuïta (BOE núm. 47, de 23 de febrer, i suplement en català de la mateixa data).

¹⁵ Paràgraf tercer redactat de conformitat amb l'article únic.4 de la Llei 16/2005, de 18 de juliol, per la qual es modifica la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, per regular les especialitats dels litigis transfronterers civils i mercantils en la Unió Europea (BOE núm. 171, de 19 de juliol, i suplement en català núm. 15, d'1 d'agost).

Article 17

Resolució i notificació

Per verificar l'exactitud i realitat de les dades econòmiques que declara la persona sol·licitant del dret a l'assistència jurídica gratuïta, la comissió pot fer les comprovacions i demanar la informació que consideri necessàries. En especial, pot requerir l'Administració tributària corresponent perquè confirmi l'exactitud de les dades de caràcter tributari que constin en la documentació d'aquesta naturalesa presentada amb la sol·licitud. La comissió també pot oir la part o les parts contràries en el plet o contra les que es pretengui exercitar l'acció, quan siguin conegudes i es consideri que poden aportar dades per conèixer la situació econòmica real de la persona sol·licitant.

La comissió, un cop fetes les comprovacions anteriors, ha de dictar resolució, en el termini màxim de trenta dies, comptadors a partir que la comissió rep l'expedient, en què es reconegui o denegui el dret a l'assistència jurídica gratuïta i, en el cas que preveu l'article 5, es determini quins dels beneficis són aplicables a la sol·licitud. Si transcorregut aquest termini la comissió no ha resolt expressament la sol·licitud, queden ratificades les decisions adoptades prèviament pel col·legi d'advocats i el col·legi de procuradors, sens perjudici de l'obligació de resoldre d'aquest òrgan d'acord amb el que disposa Llei de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú.

La resolució s'ha de notificar en el termini comú de tres dies a la persona sol·licitant, al col·legi d'advocats i, si escau, al col·legi de procuradors, així com a les parts interessades i al jutjat o tribunal que conegui del procés, o al jutge degà de la localitat si el procés encara no ha començat.

Si el col·legi d'advocats no ha dictat cap resolució, el silenci de la comissió és positiu, i el jutge o el tribunal que conegui del procés, o el jutge degà competent si es fa la sol·licitud abans que comenci el procés, ha de declarar a petició de la persona interessada el dret íntegrament i requerir els col·legis professionals perquè designin provisionalment un advocat i un procurador, si escau. Això sens perjudici del que resulti de les eventuais impugnacions contra aquesta estimació presumpta.

Article 18

Efectes de la resolució

El reconeixement del dret implica la confirmació de les designacions d'advocat i de procurador fetes provisionalment pels col·legis professionals.

Si, per contra, la comissió desestima la pretensió, les designacions que eventualment s'hagin fet queden sense efecte i la persona peticionària, si escau, ha d'abonar els honoraris i drets econòmics que hagi ocasionat la intervenció dels professionals designats amb caràcter provisional, en els mateixos termes que preveu l'article 27 d'aquesta Llei.

Article 19

Revocació del dret

La declaració errònia, el falsejament o l'ocultació de dades per part de les persones sol·licitants d'assistència jurídica gratuïta que hagin estat determinants per al reconeixement del dret donen lloc, en tot cas, a la seva revocació per part de la comissió d'assistència jurídica gratuïta, que, amb aquesta finalitat, té potestats de revisió d'ofici.

La revocació que preveu el paràgraf anterior comporta l'obligació del pagament de tots els honoraris d'advocat i procurador que s'hagin produït des de la concessió del dret, així com de la quantitat equivalent al cost de les altres prestacions obtingudes per raó d'aquesta concessió, sens perjudici de les responsabilitats d'un altre ordre que, si s'escau, corresponen.

Article 20

Impugnació de la resolució

Els titulars d'un dret o d'un interès legítim poden impugnar les resolucions que, de manera definitiva, reconeixin o deneguin el dret a l'assistència jurídica gratuïta.

Aquesta impugnació, per a la qual no és preceptiva la intervenció d'un lletrat, s'ha de fer per escrit i de manera motivada, en el termini de cinc dies des de la notificació de la resolució o des que l'hagi conegut qualsevol dels legitimats per interposar-la, davant el secretari de la comissió d'assistència jurídica gratuïta. Aquest ha de trametre l'escrit d'impugnació, juntament amb l'expedient corresponent a la resolució impugnada i un certificat d'aquesta, al jutjat o tribunal competent o al jutge degà per al seu repartiment, si el procediment no s'ha iniciat.

Un cop rebut l'escrit d'impugnació i els documents i el certificat a què al·ludeix el paràgraf anterior, el secretari judicial ha de citar a dia cert les parts i l'advocat de l'Estat o el lletrat de la comunitat autònoma corresponent quan en depengui la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta, dins els vuit dies següents i, el jutge o tribunal, després d'escoltar-los i practicar la prova que estimi pertinent en el termini dels cinc dies següents, ha de dictar una interlocutòria en el termini dels cinc dies següents en què mantingui o revoqui la resolució impugnada.¹⁶

El jutge o el tribunal competent per conèixer de la impugnació, en la interlocutòria per la qual la resolgui, pot imposar a qui l'ha promogut de manera temerària o amb abús de dret una sanció pecuniària de 30 a 300 euros.¹⁷

Contra la interlocutòria dictada pel jutge o el tribunal no es pot interposar cap recurs.

¹⁶ Paràgraf 3r redactat de conformitat amb l'article 12.3 de la Llei 13/2009, de 3 de novembre, de reforma de la legislació processal per a la implantació de la nova oficina judicial (BOE núm. 266, de 4 de novembre, i suplement en català de la mateixa data).

¹⁷ Paràgraf 4t redactat de conformitat amb l'article 12.3 de la Llei 13/2009, de 3 de novembre, de reforma de la legislació processal per a la implantació de la nova oficina judicial (BOE núm. 266, de 4 de novembre, i suplement en català de la mateixa data).

Article 21

Requeriment judicial de designació d'advocat i procurador

Si, d'acord amb la legislació processal, l'òrgan judicial que conegui del procés considera que, per les circumstàncies o la urgència del cas, és necessari assegurar de manera immediata els drets de defensa i representació de les parts, i alguna manifesta que no té recursos econòmics, ha de dictar una resolució motivada en què requereixi els col·legis professionals perquè nomenin provisionalment un advocat i un procurador, quan les designacions no s'hagin fet anteriorment.

El secretari judicial ha de comunicar aquesta resolució pel mitjà més ràpid possible als col·legis d'advocats i de procuradors, i a continuació s'ha de tramitar la sol·licitud segons el que preveuen els articles precedents.¹⁸

¹⁸ Paràgraf 2n redactat de conformitat amb l'article 12.4 de la Llei 13/2009, de 3 de novembre, de reforma de la legislació processal per a la implantació de la nova oficina judicial (BOE núm. 266, de 4 de novembre, i suplement en català de la mateixa data).

CAPÍTOL III

Organització dels serveis d'assistència lletrada, defensa i representació gratuïtes

Article 22

Gestió col·legial dels serveis d'assistència lletrada, de defensa i de representació gratuïtes

Els consells generals de l'advocacia espanyola i dels col·legis de procuradors dels tribunals d'Espanya i els seus respectius col·legis han de regular i organitzar, per mitjà de les seves juntes de govern, els serveis d'assistència lletrada i de defensa i representació gratuïtes, garantint-ne, en tot cas, la prestació continuada i atenent criteris de funcionalitat i d'eficiència en l'aplicació dels fons públics posats a la seva disposició.

Els col·legis d'advocats han d'implantar serveis d'assessorament als peticionaris d'assistència jurídica gratuïta, amb la finalitat d'orientar i encaminar les seves pretensions. Aquest assessorament ha de tenir, en tot cas, caràcter gratuït per als sol·licitants.

Els col·legis d'advocats han de facilitar als sol·licitants d'assistència jurídica gratuïta la informació necessària en relació amb el compliment dels requisits per concedir-la, així com l'auxili en la redacció de les sol·licituds corresponents.

Article 23

Autonomia professional i disciplina col·legial

Els professionals inscrits en els serveis de justícia gratuïta a què es refereix aquesta Llei han de desenvolupar la seva activitat amb llibertat i independència de criteri, amb subjecció a les normes deontològiques i a les normes que disciplinen el funcionament dels serveis col·legials de justícia gratuïta.

Article 24

Distribució per torns

Els col·legis professionals han d'establir sistemes de distribució objectiva i equitativa dels diferents torns i mitjans per designar els professionals d'ofici. Aquests sistemes són públics per a tots els col·legiats i els poden consultar els sol·licitants d'assistència jurídica gratuïta.

Els col·legis d'advocats, tret d'aquells la reduïda dimensió de l'activitat dels quals no ho fa necessari, han de constituir torns de guàrdia permanent per prestar el servei d'assistència lletrada al detingut.

Article 25

Formació i especialització

El Ministeri de Justícia i Interior, amb l'informe previ dels consells generals de l'advocacia i dels col·legis de procuradors dels tribunals d'Espanya, ha d'establir els requisits generals mínims de formació i especialització necessaris per prestar els serveis d'assistència jurídica gratuïta, per tal d'assegurar un nivell de qualitat i de competència professional que garanteixi el dret constitucional a la defensa. Aquests requisits són de compliment obligat per a tots els col·legis professionals, sens perjudici dels requisits complementaris que puguin establir les comunitats autònomes competents.

Article 26

Responsabilitat patrimonial

Pel que fa al funcionament dels serveis d'assistència jurídica gratuïta, els col·legis d'advocats i de procuradors estan subjectes als mateixos principis de responsabilitat patrimonial que estableix per a les administracions públiques la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú.

CAPÍTOL IV

Designació d'advocat i de procurador d'ofici

Article 27

Efectes del reconeixement del dret

El reconeixement del dret a l'assistència jurídica gratuïta comporta la designació d'advocat i, quan calgui, de procurador d'ofici, i en cap cas no poden actuar simultàniament un advocat d'ofici i un procurador lliurement elegit, o viceversa, llevat que el professional de lliure elecció renunciï per escrit a percebre els seus honoraris o drets davant del titular del dret a l'assistència jurídica gratuïta i davant el col·legi en el qual està inscrit.

Si el dret no és reconegut, els professionals que intervenen poden percebre dels seus defensats o representats els honoraris corresponents a les actuacions practicades.

Article 28

Renúncia a la designació

Els qui tenen dret en els termes que preveu aquesta Llei a l'assistència jurídica gratuïta poden, no obstant el que preveu l'article anterior, renunciar expressament a la designació d'un advocat i un procurador d'ofici i nomenar lliurement professionals de la seva confiança, però aquest extrem ha de constar expressament en la sol·licitud i la renúncia ha d'afectar simultàniament l'advocat i el procurador.

La renúncia posterior a la designació, la qual, igualment, ha d'afectar simultàniament l'advocat i el procurador designats d'ofici, s'ha de comunicar expressament a la comissió d'assistència jurídica gratuïta i als col·legis professionals corresponents i no implica la

pèrdua de les altres prestacions reconegudes en la concessió del dret d'assistència jurídica gratuïta.

Article 29

Especialitats de l'ordre jurisdiccional penal

En l'ordre penal s'han d'aplicar, a més de les regles que conté aquesta Llei, les garanties que preveu la Llei d'enjudiciament criminal per tal d'assegurar, en tot cas, el dret a la defensa des del moment mateix de la detenció.

Article 30

Aplicació de fons públics

La intervenció de professionals designats d'ofici per a l'assistència, la defensa i la representació gratuïtes només es pot retribuir amb càrrec als fons públics que preveu l'article 37, quan hi hagi reconeixement exprés del dret a l'assistència jurídica gratuïta en els termes que preveu aquesta Llei.

Article 31

Obligacions professionals

Els advocats i procuradors designats han d'exercir les seves funcions d'assistència i representació de manera real i efectiva fins a la fi del procés en la instància judicial de què es tracti i, si escau, fins a l'execució de les sentències, si les actuacions processals en aquesta es produeixen dins dels dos anys següents a la resolució judicial dictada en la instància, sens perjudici de l'efecte de les causes de renúncia o excusa que preveu aquesta Llei.

Només en l'ordre penal els advocats designats es poden excusar de la defensa. Per fer-ho cal que tinguin un motiu personal i just, que han de valorar els degans dels col·legis.

L'excusa s'ha de formular en el termini de tres dies des de la notificació de la designació i s'ha de resoldre en el termini de cinc dies des de la seva presentació.

Article 32

Insostenibilitat de la pretensió

Quan l'advocat designat per a un procés consideri insostenible la pretensió que s'hi pretén fer valer, ho ha de comunicar a la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta, dins els quinze dies següents a la seva designació, amb exposició dels motius jurídics en què fonamenta la seva decisió. Transcorregut el termini sense que es produeixi la comunicació, o sense que l'advocat demani la seva interrupció per falta de la documentació necessària per avaluar la pretensió, l'advocat queda obligat a assumir la defensa.¹⁹

Tret del que disposa l'article anterior, la defensa de la persona acusada o imputada és obligatòria.

¹⁹ Paràgraf 1r redactat de conformitat amb l'article únic.5 de la Llei 16/2005, de 18 de juliol, per la qual es modifica la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, per regular les especialitats dels litigis transfronterers civils i mercantils en la Unió Europea (BOE núm. 171, de 19 de juliol, i suplement en català núm. 15, d'1 d'agost).

Article 33

Tramitació

1. Un cop l'advocat sol·licita la interrupció del termini que preveu l'article anterior, per falta de la documentació necessària, la comissió ha de requerir la persona interessada perquè la presenti en un termini màxim de deu dies.

Si transcorre aquest termini i la persona interessada no presenta la documentació, la comissió ha d'arxivar la sol·licitud.

Un cop presentada la documentació, s'ha de remetre a l'advocat, i es reprèn el termini per analitzar la viabilitat de la pretensió.

Si la comissió considera que la documentació de què disposa l'advocat, en el moment de la sol·licitud, és suficient per analitzar la viabilitat de la pretensió principal, ha d'inadmetre la sol·licitud d'interrupció, i el termini per formular la insostenibilitat es reprèn des de la notificació de la resolució d'inadmissió.

2. Formulada la insostenibilitat de la pretensió, la comissió ha de sol·licitar al col·legi d'advocats un dictamen sobre la seva viabilitat que s'ha d'emetre en el termini de 15 dies.²⁰

Així mateix, s'ha de sol·licitar un informe fonamentat del Ministeri Fiscal quan el dictamen del Col·legi d'Advocats coincideix amb el de l'advocat designat. Aquest informe s'ha d'emetre en el termini de sis dies.

²⁰ Apartat 2, paràgraf 1r, redactat de conformitat amb l'article únic.6 de la Llei 16/2005, de 18 de juliol, per la qual es modifica la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, per regular les especialitats dels litigis transfronterers civils i mercantils en la Unió Europea (BOE núm. 171, de 19 de juliol, i suplement en català núm. 15, d'1 d'agost).

Article 34

Nomenament de segon advocat

Si el col·legi d'advocats o el Ministeri Fiscal consideren defensable la pretensió, s'ha de nomenar un segon advocat. Els dictàmens emesos pel col·legi d'advocats i pel Ministeri Fiscal s'han de remetre al nou advocat, per a qui la defensa és obligatòria.

En el cas que el col·legi d'advocats i el Ministeri Fiscal considerin indefensable la pretensió, la comissió d'assistència jurídica gratuïta ha de desestimar la sol·licitud.

Article 35

Insostenibilitat per via de recurs

S'ha de seguir el mateix procediment que preveuen els articles anteriors quan es tracti d'interposar recursos contra resolucions que han posat fi al procés en la instància corresponent, si l'advocat de la part recurrent considera inviable la pretensió.

El còmput del termini per a la interposició dels recursos queda suspès fins que es resol materialment la viabilitat de la pretensió.

En l'ordre penal i respecte dels condemnats, no es pot formular insostenibilitat de la pretensió.

Article 36

Reintegració econòmica

1. Si en la sentència que posi fi al procés hi ha pronunciament sobre costes a favor de qui hagi obtingut el reconeixement del dret a l'assistència jurídica gratuïta o de qui el tingui legalment reconegut, la part contrària ha d'abonar les costes causades en la defensa d'aquella.

2. Quan en la sentència que posi fi al procés es condemni a costes qui hagi obtingut el reconeixement del dret a l'assistència jurídica gratuïta o qui el tingui legalment reconegut,

aquest està obligat a pagar les costes causades en la seva defensa i les de la part contrària, si dins dels tres anys següents a la fi del procés millora la seva situació econòmica; mentrestant la prescripció de l'article 1967 del Codi civil queda interrompuda. Es presumeix que ha millorat la seva situació econòmica quan els seus ingressos i recursos econòmics per tots els conceptes superen el doble del mòdul que preveu l'article 3 o si s'han alterat substancialment les circumstàncies i les condicions que es van tenir en compte per reconèixer el dret d'acord amb aquesta Llei.

3. Quan la sentència que posi fi al procés no contingui un pronunciament exprés de costes, i el plet l'hagi guanyat la persona beneficiària de la justícia gratuïta, aquesta ha de pagar les costes causades en la seva defensa, sempre que no excedeixin la tercera part del que hi hagi obtingut. Si l'excedeixen, s'han de reduir al que importi aquesta tercera part, i atendre a prorrata les diverses partides.

4. Quan es reconegui el dret a assistència jurídica gratuïta per a processos en els quals sigui procedent la petició de *litis expensas* i aquestes es concedeixin en resolució ferma a favor de la part que litiga amb el reconeixement del dret a assistència jurídica gratuïta, el lletrat i el procurador que hi intervenen poden exigir a aquesta part el pagament dels seus honoraris, fins a l'import total de la partida aprovada judicialment per a aquest concepte.

5. Un cop els professionals designats d'ofici hagin obtingut el pagament d'acord amb les regles que preveuen els apartats anteriors, estan obligats a retornar les quantitats eventualment percebudes amb càrrec a fons públics per la seva intervenció en el procés. Per al càlcul dels seus honoraris i drets, cal ajustar-se a les normes sobre honoraris d'advocats de cada col·legi, així com als aranzels dels procuradors vigents en el moment que se substancia el procés.

CAPÍTOL V

Subvenció i supervisió dels serveis d'assistència jurídica gratuïta

Article 37

Subvenció

El Ministeri de Justícia i Interior ha de subvencionar, a càrrec de les seves dotacions pressupostàries, la implantació i prestació dels serveis d'assistència jurídica gratuïta per part dels col·legis d'advocats i de procuradors.

L'import de la subvenció s'ha d'aplicar fonamentalment a retribuir les actuacions professionals que preveuen els apartats 1 a 3 de l'article 6 d'aquesta Llei, quan tinguin per destinataris els qui hagin obtingut el reconeixement del dret a l'assistència jurídica gratuïta.

Article 38²¹

Despeses de funcionament

S'ha d'establir per reglament el sistema a través del qual s'ha de subvencionar, amb càrrec a les dotacions pressupostàries del Ministeri de Justícia, el cost que generi als consells generals i col·legis professionals d'advocats i procuradors el funcionament operatiu dels serveis d'assistència jurídica gratuïta, de les unitats encarregades de l'assessorament i l'orientació previs al procés als ciutadans i de la qualificació provisional de les pretensions sol·licitades.

Aquest sistema s'ha d'ajustar en tot cas a les regles següents:

a) La subvenció s'ha de determinar per a cada col·legi amb un sistema de mòduls compensatoris per expedient tramitat.

b) Fins que no es compleixi aquest requisit, els col·legis han de percebre la quantia que resulti d'aplicar el 8 per 100 al cost econòmic generat en cada període de liquidació per les actuacions professionals esmentades en l'article anterior.

²¹ Article redactat de conformitat amb la disposició addicional 30a de la Llei 14/2000, de 29 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social (BOE núm. 313, de 30 de desembre, i suplement en català núm. 3, de 30 gener de 2001).

Article 39

Gestió col·legial de la subvenció

Els consells generals de l'advocacia espanyola i dels col·legis dels procuradors dels tribunals d'Espanya han de distribuir entre els col·legis d'advocats i de procuradors l'import de la subvenció que correspon a l'activitat que cada un desenvolupi.

Els consells generals i els col·legis, com a entitats col·laboradores per a la gestió de la subvenció, estan sotmesos a les obligacions que estableix per a aquests subjectes la Llei general pressupostària.

Article 40

Retribució per barem

D'acord amb la tipologia de procediments en els quals intervinguin els professionals designats d'ofici, s'han d'establir, amb l'informe previ del Consell General de l'Advocacia Espanyola i del Consell General dels Col·legis dels Procuradors dels Tribunals d'Espanya, les bases econòmiques i els mòduls de compensació per la prestació dels serveis d'assistència jurídica gratuïta.

Article 41

Queixes i denúncies

Les comissions d'assistència jurídica gratuïta han de traslladar als col·legis professionals corresponents al seu àmbit territorial les queixes o denúncies formulades com a conseqüència de les actuacions dels professionals encarregats dels serveis col·legials d'assistència jurídica gratuïta, sens perjudici de les actuacions judicials que siguin procedents.

Els col·legis estan obligats a comunicar a les comissions esmentades les resolucions i mesures adoptades com a conseqüència dels expedients disciplinaris que, si escau, s'incoïn. Les comissions poden recórrer contra aquestes resolucions.

CAPÍTOL VI

Règim disciplinari

Article 42

Correccions disciplinàries

El règim disciplinari dels advocats i procuradors dels serveis d'assistència jurídica gratuïta s'ha de regir per les mateixes regles establertes amb caràcter general per a l'exercici d'aquestes professions, amb les especialitats següents:

a) La percepció indeguda d'honoraris, drets o beneficis econòmics ha de tenir sempre la consideració de falta molt greu.

b) La imposició de sancions per infraccions greus o molt greus, relacionades amb les actuacions desenvolupades en aplicació del que estableix aquesta Llei, comporta, en tot cas, l'exclusió del professional dels serveis d'assistència jurídica gratuïta.

Article 43

Separació cautelar

Un cop un col·legi professional hagi obert un expedient disciplinari com a conseqüència de queixes o denúncies formulades pels usuaris dels serveis d'assistència jurídica gratuïta, i quan la gravetat dels fets denunciats ho aconselli, es pot acordar la separació cautelar del servei del professional presumptament responsable d'aquests fets, per un període màxim de sis mesos fins que no es resolgui l'expedient disciplinari que se li ha incoat.

CAPÍTOL VII

Aplicació a Espanya de tractats i convenis internacionals sobre assistència jurídica gratuïta

Article 44

Autoritat central

El Ministeri de Justícia i Interior, per mitjà de l'autoritat central receptora de l'aplicació a Espanya del Conveni Europeu relatiu a la transmissió de sol·licituds d'assistència jurídica gratuïta de 27 de gener de 1977 i del Conveni de la Haia d'accés internacional a la justícia de 25 d'octubre de 1980, ha de formular davant de les comissions d'assistència jurídica gratuïta les sol·licituds de justícia gratuïta formulades a l'empara d'aquests convenis.

Article 45

Tramitació

La tramitació de les sol·licituds de justícia gratuïta a què es refereix l'article anterior s'ha d'ajustar a les regles de procediment que estableix aquesta Llei, amb les excepcions següents:

- a) El termini per a la impugnació que preveu l'article 20 és de dos mesos.
- b) El termini per esmenar deficiències que preveu l'article 14 és de dos mesos, comptadors a partir de la data en què la comissió d'assistència jurídica gratuïta notifiqui la insuficiència documental.
- c) Els documents presentats han d'estar redactats o traduïts al castellà, i estan dispensats de qualsevol formalitat de legalització o postil·la.

CAPÍTOL VIII²²

Assistència jurídica gratuïta en els litigis transfronterers de la Unió Europea

²² Capítol afegit per l'article únic.7 de la Llei 16/2005, de 18 de juliol, per la qual es modifica la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, per regular les especialitats dels litigis transfronterers civils i mercantils en la Unió Europea (BOE núm. 171, de 19 de juliol, i suplement en català núm. 15, d'1 d'agost).

SECCIÓ PRIMERA²³

Normes generals

²³ Secció afegida per l'article únic.7 de la Llei 16/2005, de 18 de juliol, per la qual es modifica la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, per regular les especialitats dels litigis transfronterers civils i mercantils en la Unió Europea (BOE núm. 171, de 19 de juliol, i suplement en català núm. 15, d'1 d'agost).

Article 46²⁴

Àmbit d'aplicació

1. En els litigis transfronterers tenen dret a l'assistència jurídica gratuïta que regula aquest capítol exclusivament les persones físiques que siguin ciutadans de la Unió Europea o nacionals de tercers països que resideixin legalment en un dels estats membres. Als efectes d'aquest capítol, s'entén per Estat membre de la Unió Europea tots els estats membres excepte Dinamarca.

2. El benefici d'assistència jurídica gratuïta només es reconeix en els litigis en matèria civil o mercantil, així com en els procediments extrajudicials en aquestes mateixes matèries quan la Llei els imposi a les parts o el jutjat o tribunal les remeti a aquests procediments.

En aplicació del Reglament (CE) núm. 44/2001 del Consell, de 22 de desembre de 2000, relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil, el benefici d'assistència jurídica gratuïta igualment es reconeix en els litigis transfronterers derivats d'un contracte de treball.

L'assistència jurídica gratuïta també es pot concedir quan es compleixin els requisits que exigeix aquesta Llei per a:

- a) L'execució de sentències dictades pels tribunals d'altres estats membres de la Unió Europea en què s'hagi obtingut el benefici de la justícia gratuïta.
- b) L'execució de documents públics amb força executiva.

3. En l'àmbit d'aplicació d'aquest capítol, les seves disposicions prevalen entre els estats membres sobre els convenis i tractats multilaterals i bilaterals ratificats per aquests. En les relacions amb els altres estats, l'aplicació d'aquest capítol no afecta els restants convenis i tractats multilaterals i bilaterals ratificats per Espanya.²⁵

²⁴ Article afegit per l'article únic.7 de la Llei 16/2005, de 18 de juliol, per la qual es modifica la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, per regular les especialitats dels litigis transfronterers civils i mercantils en la Unió Europea (BOE núm. 171, de 19 de juliol, i suplement en català núm. 15, d'1 d'agost).

²⁵ Apartat 3 redactat de conformitat amb l'article 12.5 de la Llei 13/2009, de 3 de novembre, de reforma de la legislació processal per a la implantació de la nova oficina judicial (BOE núm. 266, de 4 de novembre, i suplement en català de la mateixa data).

Article 47²⁶

Litigis transfronterers

1. Als efectes d'aquesta Llei, s'entén per litigi transfronterer aquell en què la part que sol·licita l'assistència jurídica gratuïta resideix habitualment o està domiciliada en un Estat membre de la Unió Europea diferent de l'altre on hi ha el jutjat o tribunal competent que n'hagi de conèixer o on s'hagi d'executar la resolució.

2. Per determinar l'Estat membre en què està domiciliada una part del litigi transfronterer, s'ha d'aplicar el que disposa l'article 59 del Reglament (CE) núm. 44/2001 del Consell, de 22 de desembre de 2000, relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil.

3. El moment que s'ha de tenir en compte per determinar si existeix un litigi transfronterer és el de presentació de la sol·licitud d'acord amb aquest capítol.

²⁶ Article afegit per l'article únic.7 de la Llei 16/2005, de 18 de juliol, per la qual es modifica la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, per regular les especialitats dels litigis transfronterers civils i mercantils en la Unió Europea (BOE núm. 171, de 19 de juliol, i suplement en català núm. 15, d'1 d'agost).

Article 48²⁷

Autoritats expedidores i receptores

En l'àmbit d'aplicació d'aquest capítol, són autoritats expedidores i receptores de les sol·licituds d'assistència jurídica gratuïta a què s'enviïn o en què es reben a Espanya els col·legis d'advocats.

²⁷ Article afegit per l'article únic.7 de la Llei 16/2005, de 18 de juliol, per la qual es modifica la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, per regular les especialitats dels litigis transfronterers civils i mercantils en la Unió Europea (BOE núm. 171, de 19 de juliol, i suplement en català núm. 15, d'1 d'agost).

SECCIÓ SEGONA²⁸

Reconeixement del Dret a Espanya

²⁸ Secció afegida per l'article únic.7 de la Llei 16/2005, de 18 de juliol, per la qual es modifica la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, per regular les especialitats dels litigis transfronterers civils i mercantils en la Unió Europea (BOE núm. 171, de 19 de juliol, i suplement en català núm. 15, d'1 d'agost).

Article 49²⁹

Requisits per al reconeixement del dret

1. Qui sol·liciti assistència jurídica gratuïta a l'empara d'aquesta secció ha de residir o estar domiciliat en un Estat membre de la Unió Europea diferent d'Espanya. Per al reconeixement d'aquest dret s'han d'observar els requisits que estableixen els articles 3 a 5 d'aquesta Llei.

2. Els límits econòmics que estableix aquesta Llei no han d'impedir que el sol·licitant que els superi pugui obtenir el benefici si prova que no pot fer front a les despeses processals a causa de les diferències en el cost de la vida entre l'Estat membre de la seva residència o domicili i Espanya. En aquest cas, s'ha de tenir en compte si el sol·licitant compleix els criteris de caràcter econòmic aplicables a l'Estat membre del seu domicili o residència habitual per concedir la justícia gratuïta.

²⁹ Article afegit per l'article únic.7 de la Llei 16/2005, de 18 de juliol, per la qual es modifica la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, per regular les especialitats dels litigis transfronterers civils i mercantils en la Unió Europea (BOE núm. 171, de 19 de juliol, i suplement en català núm. 15, d'1 d'agost).

Article 50³⁰

Contingut material del dret

1. El dret d'assistència jurídica gratuïta reconegut a l'empara d'aquesta secció comprèn totes les prestacions que indica l'article 6, exceptuant-ne l'apartat 2, amb l'extensió temporal de l'article 7, i, a més:

- a) Els serveis d'interpretació.
- b) La traducció dels documents presentats pel beneficiari a instàncies del jutjat o tribunal o de l'autoritat competent i que siguin necessaris per resoldre l'assumpte.
- c) Les despeses de desplaçament que siguin a càrrec del sol·licitant, quan les normes aplicables o el jutjat o tribunal requereixin la seva compareixença personal per a la defensa

de la seva pretensió, i el jutjat o tribunal decideixi que no hi ha altres mitjans satisfactoris de prendre declaració. Per tal de considerar si és necessària l'assistència personal del sol·licitant, d'un testimoni o d'un pèrit, els jutjats i tribunals han de tenir en compte el que preveu el Reglament (CE) número 1206/2001 del Consell, de 28 de maig de 2001, relatiu a la cooperació entre els òrgans jurisdiccionals dels estats membres en l'àmbit de l'obtenció de proves en matèria civil o mercantil, així com, si s'escau, altres convenis o normes aplicables.

d) La defensa i representació gratuïtes per un advocat i procurador en el procediment judicial quan, no sent legalment preceptiva la intervenció d'aquests professionals, el jutjat o tribunal la requereixin expressament mitjançant una interlocutòria motivada atesa la complexitat de l'assumpte o per garantir la igualtat de les parts en el procés.

2. Els documents remesos per les autoritats expedidores competents en aplicació d'aquest capítol estan exempts de legalització i de qualsevol altra formalitat equivalent.

³⁰ Article afegit per l'article únic.7 de la Llei 16/2005, de 18 de juliol, per la qual es modifica la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, per regular les especialitats dels litigis transfronterers civils i mercantils en la Unió Europea (BOE núm. 171, de 19 de juliol, i suplement en català núm. 15, d'1 d'agost).

Article 51³¹

Sol·licitud del dret

1. Les sol·licituds d'assistència jurídica gratuïta que vinguin d'un altre Estat membre de la Unió Europea per a un litigi transfronterer s'han de presentar davant el col·legi d'advocats del lloc on estigui el jutjat o tribunal que hagi de conèixer del procés principal per al qual se sol·licita o davant el qual se sol·liciti el reconeixement o execució d'una resolució.

Quan el col·legi d'advocats que rep la sol·licitud consideri que és incompetent per tramitar-la, l'ha de remetre al col·legi que consideri competent, de manera raonada. Si aquest també rebutja la sol·licitud, l'ha d'enviar al Consell General de l'Advocacia Espanyola perquè decideixi quin és el col·legi d'advocats de la circumscripció del jutjat o tribunal al qual correspon tramitar-la, determinant-ho d'acord amb les regles dels articles 44 i següents de la Llei 1/2000, de 7 de gener, d'enjudiciament civil, o, si s'escau, les normes internacionals que siguin aplicables.

Quan se sol·liciti el reconeixement excepcional del dret perquè es dona qualsevol de les circumstàncies que preveu l'article 5 d'aquesta Llei o quan s'al·legui la impossibilitat de fer front a les despeses processals que preveu l'article 49.2, el col·legi d'advocats ha de remetre immediatament a la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta la sol·licitud i documentació perquè resolgui sobre la pretensió deduïda.

Les sol·licituds s'han de formalitzar en el model oficial establert a l'efecte, i o bé l'interessat les pot presentar directament, o bé a través de l'autoritat expedidora competent de l'Estat membre en què el sol·licitant tingui la seva residència habitual o el seu domicili. Les sol·licituds s'han d'acompanyar dels documents en què es fonamenta la pretensió.

2. En el supòsit de concurrència de litigants en un mateix procés, el reconeixement del dret l'ha d'instar de manera individualitzada cada un dels interessats, d'acord amb el que disposa l'article 12.

3. El Ministeri de Justícia, a través de l'òrgan competent en virtut del que disposa l'article 10 de la Llei de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú, ha de notificar a la Comissió Europea els noms i adreces de les autoritats receptores o expedidores competents a Espanya, els àmbits geogràfics sobre els quals tenen competència, els mitjans per rebre les sol·licituds i, si s'escau, la llengua o les llengües

oficials de les institucions de la Comunitat, a més de l'espanyol i, si s'escau, de les llengües oficials de la comunitat autònoma on tinguin la seva seu les autoritats expedidores i receptores, en les quals s'accepta que es formalitzin les sol·licituds de justícia gratuïta així com la documentació acreditativa corresponent.

Quan una sol·licitud o la documentació corresponent es rebin en una llengua no acceptada a Espanya, s'han de retornar immediatament a qui les hagi presentat perquè procedeixi a traduir-les i presentar-les en el termini de 15 dies comptats des de la recepció del requeriment.

4. Una vegada presentada la sol·licitud, s'han de seguir en aquests casos les normes que preveuen els articles 13 a 21 amb l'especialitat que el termini d'esmena de deficiències de l'article 14 és de 15 dies. Així mateix, s'han d'observar les normes que recull el capítol IV, en el que siguin aplicables.

En tot cas, s'ha d'informar el sol·licitant sobre la tramitació de la seva sol·licitud, la resolució de la qual ha de ser motivada en cas de denegació total o parcial.

5. En els casos en què hagi de tenir lloc a Espanya el reconeixement o execució d'una resolució judicial dictada per un jutjat o tribunal d'un altre Estat membre de la Unió Europea on s'hagi obtingut el benefici de la justícia gratuïta, el dret a l'assistència jurídica gratuïta s'ha d'instar mitjançant una sol·licitud en què s'acrediti el reconeixement del dret en aquest Estat i el compliment dels requisits de l'article 49.

També es pot concedir el benefici de l'assistència jurídica gratuïta per a l'execució a Espanya de documents públics amb força executiva quan el sol·licitant acrediti el compliment dels requisits de l'article 49.

³¹ Article afegit per l'article únic.7 de la Llei 16/2005, de 18 de juliol, per la qual es modifica la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, per regular les especialitats dels litigis transfronterers civils i mercantils en la Unió Europea (BOE núm. 171, de 19 de juliol, i suplement en català núm. 15, d'1 d'agost).

SECCIÓ TERCERA³²

Reconeixement del dret en altres estats membres

³² Secció afegida per l'article únic.7 de la Llei 16/2005, de 18 de juliol, per la qual es modifica la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, per regular les especialitats dels litigis transfronterers civils i mercantils en la Unió Europea (BOE núm. 171, de 19 de juliol, i suplement en català núm. 15, d'1 d'agost).

Article 52³³

Drets a Espanya

Les persones físiques que tinguin la seva residència habitual o el seu domicili a Espanya que pretenguin beneficiar-se d'assistència jurídica gratuïta en un altre Estat membre de la Unió Europea per a un litigi transfronterer dels que preveu aquest capítol poden accedir a Espanya als drets següents:

a) Assistència dels serveis d'orientació jurídica del col·legi d'advocats corresponent a la residència o domicili del sol·licitant fins que es presenti la sol·licitud de justícia gratuïta a l'Estat membre on estigui el tribunal. Aquesta assistència inclou l'assessorament al sol·licitant perquè la sol·licitud vagi acompanyada de tota la documentació acreditativa que sigui necessària perquè s'hi pugui emetre resolució.

b) Traducció de la sol·licitud i de la documentació acreditativa necessària que s'hagi de presentar a les autoritats d'aquest Estat membre.

³³ Article afegit per l'article únic.7 de la Llei 16/2005, de 18 de juliol, per la qual es modifica la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, per regular les especialitats dels litigis transfronterers civils i mercantils en la Unió Europea (BOE núm. 171, de 19 de juliol, i suplement en català núm. 15, d'1 d'agost).

Article 53³⁴

Tramitació

1. Els drets que preveu l'article 52 es poden sol·licitar davant el col·legi d'advocats que correspongui a la residència habitual o domicili del sol·licitant.

Si el col·legi d'advocats considera que la petició manifestament no té fonament o no entra dins l'àmbit d'aplicació d'aquest capítol, ho ha de notificar al sol·licitant en el termini de cinc dies, i ha de traslladar la sol·licitud a la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta perquè decideixi de manera definitiva sobre la negativa a remetre la sol·licitud.

2. Correspon al col·legi d'advocats transmetre la sol·licitud d'assistència jurídica gratuïta a les autoritats receptores de l'Estat membre de la Unió Europea on hi hagi el tribunal competent per al litigi de què es tracti. S'ha de remetre en el termini de 15 dies a partir de la data en què la sol·licitud estigui formalitzada en la llengua o en una de les llengües acceptades per l'Estat membre de l'autoritat receptora i també els documents acreditatius, traduïts, si és necessari, a alguna d'aquestes llengües.

3. Sense perjudici del que preveu l'apartat anterior, el sol·licitant es pot beneficiar dels drets que preveu l'article 52 i presentar pel seu compte la sol·licitud de justícia gratuïta davant l'autoritat receptora competent de l'Estat membre on hi hagi el tribunal o en què s'hagi d'executar la resolució.

³⁴ Article afegit per l'article únic.7 de la Llei 16/2005, de 18 de juliol, per la qual es modifica la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, per regular les especialitats dels litigis transfronterers civils i mercantils en la Unió Europea (BOE núm. 171, de 19 de juliol, i suplement en català núm. 15, d'1 d'agost).

Article 54³⁵

Denegació del dret

Quan l'autoritat competent d'un altre Estat membre denegui la sol·licitud de justícia gratuïta realitzada des d'Espanya amb exercici dels drets de l'article 52, si concorren les circumstàncies que preveu l'article 19, s'ha d'exigir el reintegrament de les despeses corresponents a les traduccions.

³⁵ Article afegit per l'article únic.7 de la Llei 16/2005, de 18 de juliol, per la qual es modifica la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, per regular les especialitats dels litigis transfronterers civils i mercantils en la Unió Europea (BOE núm. 171, de 19 de juliol, i suplement en català núm. 15, d'1 d'agost).

DISPOSICIONS ADDICIONALS

Disposició adicional primera

1. El capítol I, els articles 9, 10.1, 12 i 16 a 21 del capítol II, els articles 27 a 29 i 31 a 36 del capítol IV, el capítol VII, les disposicions addicionals tercera, quarta i cinquena, i la disposició derogatòria, es dicten a l'empara de les competències que atribueix a l'Estat l'article 149.1.3a, 5a i 6a de la Constitució espanyola, sobre relacions internacionals, Administració de justícia i legislació processal, respectivament.³⁶

2. Els articles 25 i 26 del capítol III i el capítol VI es dicten en virtut de la competència de l'Estat que reconeix l'article 149.1.18a de la Constitució espanyola, d'acord amb el qual li correspon dictar les bases del règim jurídic de les administracions públiques.

3. La resta de preceptes són aplicables, si no hi ha una normativa específica de les comunitats autònomes que han assumit l'exercici efectiu de les competències en matèria de provisió de mitjans per a l'Administració de justícia.

³⁶ Les referències, en la redacció inicial, als incisos «a cada capital de província» i «en el seu àmbit territorial corresponent» de l'article 9, i «està presidida per un membre del Ministeri Fiscal» i «que a més actua com a secretari» de l'article 10.1 no són aplicables en l'àmbit territorial de Catalunya, de conformitat la Sentència del Tribunal Constitucional 97/2001, de 5 d'abril (recurs d'inconstitucionalitat 1486/1996),. Posteriorment la Llei 53/2002, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social va modificar aquests articles per tal d'adaptar-los als pronunciaments de la Sentència esmentada.

Disposició addicional segona

Sens perjudici del que disposa l'article 2, la Creu Roja Espanyola té reconegut el dret a l'assistència jurídica gratuïta, sense necessitat d'acreditar insuficiència de recursos per litigar.

El mateix dret ha d'assistir les associacions de consumidors i usuaris, en els termes que preveu l'article 2.2 de la Llei 26/1984, de 19 de juliol, per a la defensa dels consumidors i usuaris.

També es reconeix el dret a l'assistència jurídica gratuïta, sense necessitat d'acreditar insuficiència de recursos per litigar, a les associacions d'utilitat pública que tinguin com a fi la promoció i defensa dels drets de les persones amb discapacitat que assenyalava l'article 1.2 de la Llei 51/2003, de 2 de desembre, d'igualtat d'oportunitats, no-discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat.³⁷

³⁷ Paràgraf 3r afegit per l'article únic.8 de la Llei 16/2005, de 18 de juliol, per la qual es modifica la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, per regular les especialitats dels litigis transfronterers civils i mercantils en la Unió Europea (BOE núm. 171, de 19 de juliol, i suplement en català núm. 15, d'1 d'agost).

Disposició addicional tercera

Els articles de la Llei d'enjudiciament civil que s'esmenten a continuació tenen la redacció següent:

1. L'article 844 té la redacció següent:

«Quan la part apel·lant tingui reconegut el dret a l'assistència jurídica gratuïta, se l'ha de tenir per personada en el termini legal davant el tribunal superior si, dins del termini de la citació, compareix davant del tribunal ella mateixa o per mitjà d'una altra persona i sol·licita la designació d'un advocat i d'un procurador d'ofici.

La mateixa pretensió es pot deduir en fer-li la citació a termini; en aquest cas, el secretari ho ha de consignar en la diligència.

En aquests casos, la designació s'ha de fer d'acord amb el que preveu la Llei d'assistència jurídica gratuïta i s'han d'entendre amb el procurador nomenat d'ofici totes les actuacions en representació de la part apel·lant.»

2. L'article 1701 té la redacció següent:

«Si la part recurrent en queixa té reconegut el dret a l'assistència jurídica gratuïta, la designació d'advocat i procurador que la defensi i representi s'ha de fer d'acord amb el que preveu la Llei d'assistència jurídica gratuïta i el termini de presentació de l'escrit d'interposició del recurs s'ha de computar a partir de la comunicació de les designacions,

sempre que hi hagi hagut una sol·licitud de la part dins dels deu dies següents a la notificació de la sentència.»

3. El primer paràgraf de la regla 6a de l'article 1708 té la redacció següent:

«En els casos en què el recurs de cassació l'interposi el lletrat designat en torn d'ofici, té sempre un termini no inferior als vint dies, comptadors des de l'endemà del dia en què es disposi de les actuacions per fer-ho, i si cal s'ha d'interrompre, amb aquesta finalitat, el termini dels quaranta dies establerts en la citació a termini.»

Disposició adicional quarta

Els articles i les rúbriques de la Llei d'enjudiciament criminal que s'esmenten a continuació tenen la redacció següent:

1. El títol V del llibre I s'anomena «Del dret de defensa i de l'assistència jurídica gratuïta en els judicis criminals».

2. L'article 121 té la redacció següent:

«Tots els qui siguin part en una causa, si no se'ls ha reconegut el dret a l'assistència jurídica gratuïta, tenen l'obligació de satisfer els drets dels procuradors que els representin, els honoraris dels advocats que els defensin, els dels perits que emetin informes a instància seva i les indemnitzacions dels testimonis que presentin, quan els perits i els testimonis, en declarar, hagin formulat la seva reclamació i el jutge o el tribunal l'estimin.

Ni durant la causa ni un cop finalitzada tenen l'obligació de satisfer les altres costes processals, tret que hi siguin condemnats.

El procurador que, nomenat pels qui són part en una causa, hagi acceptat representar-los té l'obligació de pagar els honoraris als lletrats de què es valguin els clients per a la seva defensa.

Els qui tinguin reconegut el dret a l'assistència jurídica gratuïta es poden valer d'un advocat i d'un procurador de la seva elecció; però en aquest cas estan obligats a abonar-los els honoraris i drets, tal com es disposa respecte dels qui no tinguin reconegut aquest dret, tret que els professionals de lliure elecció renunciïn a la percepció d'honoraris o drets en els termes previstos en l'article 27 de la Llei d'assistència jurídica gratuïta.»

3. L'últim paràgraf de l'article 875 té la redacció següent:

«Si la part recurrent té reconegut el dret a l'assistència jurídica gratuïta o se la declara insolvent total o parcial, està obligada a respondre de la quantitat esmentada, si millora la seva situació econòmica, en la forma que disposa l'article 857.»

Disposició adicional cinquena

L'article 21 de la Llei de procediment laboral, text refós aprovat pel Reial decret legislatiu 2/1995, de 7 d'abril, té la redacció següent:

«1. La defensa per advocat té caràcter facultatiu en la instància, tret del que preveu l'article següent, però pot fer-la servir qualsevol dels litigants; en aquest cas, va a compte seu el pagament dels honoraris o dels drets respectius, amb les excepcions fixades en l'article 2 d), de la Llei d'assistència jurídica gratuïta.

2. Si el demandant pretén comparèixer en el judici assistit per un advocat o representat per un procurador o un graduat social col·legiat, ho ha de fer constar en la demanda. Així mateix, el demandat ha d'assabentar d'aquesta circumstància el jutjat o el tribunal per escrit, dintre dels dos dies següents al de la citació per al judici, per tal que, un cop traslladada aquesta intenció a l'actor, aquest pugui estar representat per un procurador o un graduat social col·legiat, designar un advocat en un altre termini igual o sol·licitar-ne la designació a través del torn d'ofici. La falta de compliment d'aquests requisits suposa la renúncia de la part al dret de valer-se a l'acte de judici d'avocat, procurador o graduat social col·legiat.

3. Si en qualsevol altra actuació, distinta de l'acte de judici, qualsevol de les parts pretén actuar assistida d'un lletrat, el jutge o el tribunal ha d'adoptar les mesures oportunes per garantir la igualtat de les parts.

4. La sol·licitud de designació d'un advocat pel torn d'ofici per part dels treballadors i els beneficiaris del sistema de Seguretat Social comporta la suspensió dels terminis de caducitat o la interrupció de la prescripció d'accions.»

Disposició adicional sisena³⁸

Informació al Ministeri de Justícia sobre els litigis transfronterers

A efectes estadístics, els col·legis d'advocats han d'enviar semestralment una relació de sol·licituds de reconeixement d'assistència jurídica gratuïta en els litigis transfronterers duts a terme en els altres estats membres, amb indicació expressa de l'Estat de què es tracti, quan el sol·licitant del dret tingui la seva residència habitual o el seu domicili a Espanya, així com de sol·licituds de reconeixement d'assistència jurídica gratuïta en els litigis transfronterers duts a terme a Espanya, amb indicació expressa de l'Estat de residència habitual o domicili del sol·licitant del dret, al Consell General de l'Advocacia Espanyola, que aquest ha de remetre al Ministeri de Justícia.

³⁸ Disposició adicional afegida per l'article únic.9 de la Llei 16/2005, de 18 de juliol, per la qual es modifica la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, per regular les especialitats dels litigis transfronterers civils i mercantils en la Unió Europea (BOE núm. 171, de 19 de juliol, i suplement en català núm. 15, d'1 d'agost).

Disposició adicional setena³⁹

Ús de mitjans electrònics, informàtics i telemàtics

Les administracions públiques competents han de procurar i impulsar l'ús de mitjans electrònics, informàtics i telemàtics en els tràmits lligats al reconeixement de dret d'assistència jurídica gratuïta, i en particular quan es tracti dels supòsits que preveu el capítol VIII de la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta.

³⁹ Disposició afegida per l'article únic.10 de la Llei 16/2005, de 18 de juliol, per la qual es modifica la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, per regular les especialitats dels litigis transfronterers civils i mercantils en la Unió Europea (BOE núm. 171, de 19 de juliol, i suplement en català núm. 15, d'1 d'agost).

Disposició adicional vuitena⁴⁰

Substitució de les referències al salari mínim interprofessional

Totes les referències que contenen aquesta Llei i la seva normativa de desplegament al salari mínim interprofessional s'entenen fetes a l'indicador públic de renda d'efectes múltiples i la seva valoració s'ha d'efectuar de conformitat amb l'article 3.

⁴⁰ Disposició adicional redactada de conformitat amb l'article 2.8 del Reial decret llei 3/2013, de 22 de febrer, pel qual es modifiquen el règim de les taxes en l'àmbit de l'Administració de justícia i el sistema d'assistència jurídica gratuïta (BOE núm. 47, de 23 de febrer, i suplement en català de la mateixa data).

DISPOSICIÓ TRANSITÒRIA

Disposició transitòria única

Les sol·licituds de justícia gratuïta, presentades amb anterioritat a l'entrada en vigor d'aquesta Llei, s'han de regir per la normativa vigent en el moment de fer-les.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Disposició derogatòria única

Queden derogades totes les disposicions que s'oposin a allò que estableix aquesta Llei, i en particular:

a) De la Llei d'enjudiciament civil:

- L'incís primer del número 4t de l'article 4, quan diu «justícia gratuïta».
- Els articles 13 a 50, tots dos inclusivament.
- Les regles 3a, 4a i 5a de l'article 1708.
- L'article 1719.

b) De la Llei d'enjudiciament criminal:

- L'article 119.
- L'article 120.
- Els articles 123 a 140, tots dos inclusivament.
- Els apartats 2, 4 i 5 de l'article 788.
- L'últim paràgraf de l'article 874.
- Els tres primers paràgrafs de l'article 876.

c) Del Reial decret legislatiu 2/1995, de 7 d'abril, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de procediment laboral:

- Els articles 25 i 26

d) De la Llei reguladora de la jurisdicció contenciosa administrativa de 27 de desembre de 1956:

- L'article 132.

e) L'article 6.3 del Reial decret llei 18/1982, de 24 de setembre, de règim dels fons de garantia de dipòsits de bancs privats, caixes d'estalvis i cooperatives de crèdit.

f) L'article 59.3 del Reial decret legislatiu 1/1994, de 20 de juny, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei general de Seguretat Social.

DISPOSICIONS FINALS

Disposició final primera

En el termini de sis mesos des de la publicació d'aquesta Llei, el Govern, en l'àmbit de les seves competències, n'ha de dictar el reglament general de desenvolupament, que ha de contenir necessàriament els extrems següents:

a) Les normes d'organització i funcionament de les comissions d'assistència jurídica gratuïta.

b) La normalització dels documents que han de presentar els sol·licitants d'assistència jurídica gratuïta.

c) El procediment per a l'aplicació de la subvenció.

d) El sistema de determinació de les bases econòmiques i mòduls de compensació a càrrec de fons públics per la prestació dels serveis d'assistència jurídica gratuïta.

e) El sistema de provisió de l'assistència pericial gratuïta que preveu l'apartat 6 de l'article 6.

Disposició final segona

Aquesta llei entrarà en vigor al cap de sis mesos de la seva publicació en el *Butlletí Oficial de l'Estat*.